Kulturlivet i Danmark 1814-1849

Den danska guldåldern var en period i danskt konst- och kulturliv från omkring 1800 till omkring 1850.[1] Den kallas också Köpenhamnsskolan.
Två händelser nämns som begynnelsen: Heinrich Steffens hemkomst efter sin bildningsresa och hans föredrag om resan och Guldhornsstölden.

Guldåldern slutar 1850, då flera av konstnärerna dog eller upphörde att vara verksamma.
Andra viktiga händelser vid 1800-talets mitt var Treårskriget, enväldets upphörande, det därmed sammanhängande antagandet av Grundloven 1849, kolerautbrottet i Köpenhamn 1853 och voldenes fald, som medförde att Köpenhamn kunde växa utanför innerstadens vallar.

Den danska kulturen blomstrade inom forskning, litteratur, bildkonst och musik, bland annat genom fysikern H.C. Ørsted, diktarna Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, B.S. Ingemann, författarna H.C. Andersen och Søren Kierkegaard, målarna C.W. Eckersberg, Christen Købke och Constantin Hansen, bildhuggaren Bertel Thorvaldsen, arkitekterna Gustav Friederich Hetsch, M.G. Bindesbøll och C.F. Hansen samt kompositörerna C.E.F. Weyse och J.P.E. Hartmann.

1890 använde Valdemar Vedel för första gången begreppet guldalder i sin doktorsavhandling med titeln Studier over Guldalderen i dansk Digtning och Vilhelm Andersen nämner 1896 Henrich Steffens som orsaken till Guldalderens begynnelse i sin dissertation Guldhornene. Det ansågs då uppenbart, att det här var tal om ett av de rikaste avsnitten i dansk kulturhistoria.

Henrich Steffens, född den 2 maj 1773 i Stavanger, död den 13 februari 1845 i Berlin, var en dansk-tysk naturforskare, filosof och skald. Steffens kallades 1804 till professor i filosofi och naturvetenskap i Halle. Där utövade han starkt inflytande på Schleiermacher, flyttade 1811 till Breslau och 1832 till Berlin. Under dessa år deltog han i den tyska frihetskampen mot det franska förtrycket. Längre fram bekämpade han så väl den från universiteten utgående radikala rörelsen som regeringens planer till en kyrklig union.

Guldhornene

Adam Gottlob Oehlenschläger, född 14 november 1779 i Köpenhamn, död 20 januari 1850 i Köpenhamn, var en dansk skald och dramatiker av dansk litteratur.
Oehlenschläger föddes på Frederiksbergs slott, där hans far var slottsorganist och senare förvaltare. År 1796 avlade han realexamen vid Efterslægtsselskabets skola.

Han avbröt sin skolgång och försökte slå sig fram som skådespelare, samtidigt som han skrev poesi. År 1800 blev han student och inlämnade samma år en dikt till en pristävling vid universitetet, där han i stället för de brukliga motivet från den grekiska mytologin valde ett från den fornnordiska.
Samma år förlovade han sig med Christiane Heger, som han kom att gifta sig med först 1810.
Slaget vid Köpenhamns redd 1801 gjorde djupt intryck på honom, men hans andliga genombrott kom först genom bekantskapen med filosofen Henrik Steffens, som i juni 1802 kom till Köpenhamn och vann Oelenschläger för nyromantiken. Hans första dikt i den högromantiska andan och stilen var Guldhornene 1802.

Vid jultiden 1802 utkom hans Digte 1803 som blev mycket populär bland ungdomen. För en bredare publik slog han igenom med Poetiske Skrifter (2 band, 1805). 1805-09 gjorde Oehlenschläger en resa till Tyskland, Frankrike, Schweiz och Italien. Detta blev en produktiv tid, bland annat hemsände han Nordiske Digte (1807). Han utvecklades nu som tragiker och nationell poet och distanserade sig från romantiken. Efter sin hemkomst blev han 1809 professor i estetik vid Köpenhamns universitet.

Oehlenschläger skrev 1819 texten till Danmarks nationalsång Der er et yndigt land. Han finns representerad i 1986 års psalmbok med originaltexten till psalmen Lär mig, du skog, att vissna glad från 1813.

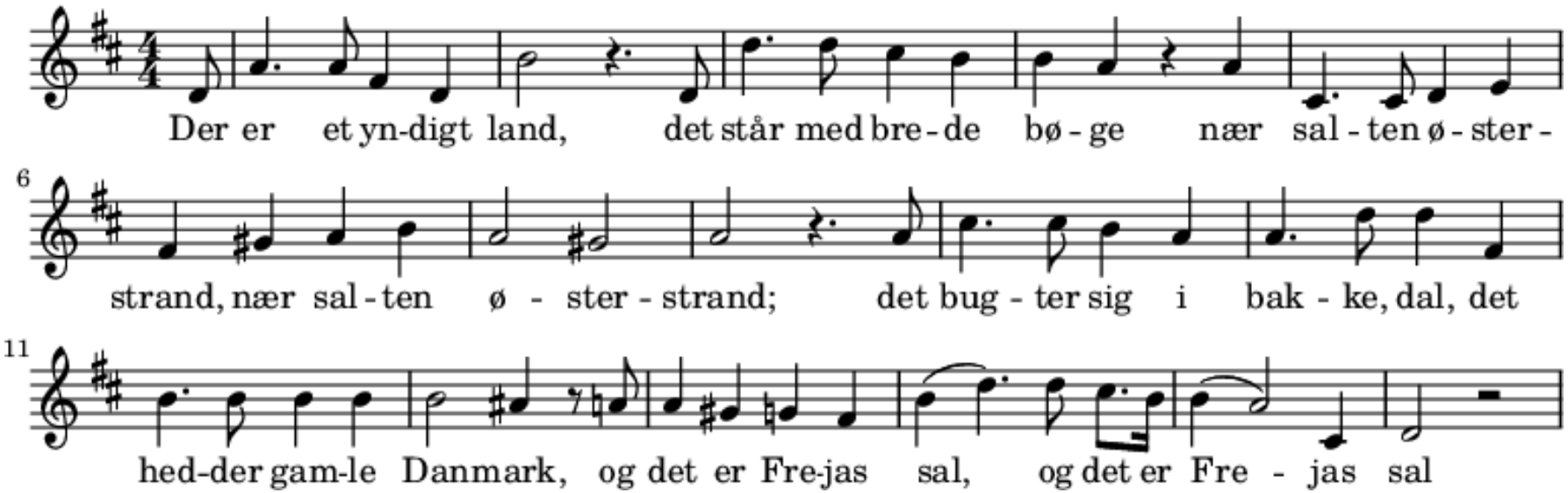

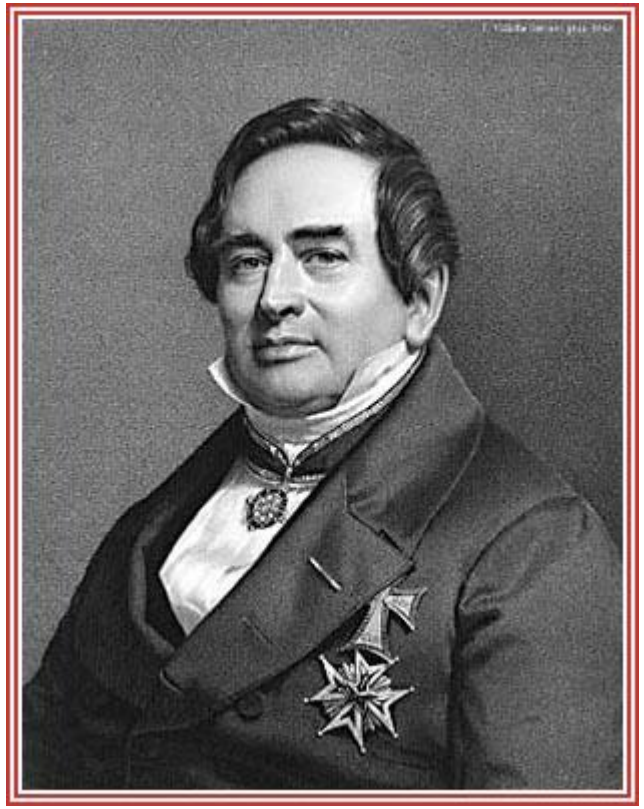

Jens Baggesen, född 15 februari 1764 i Korsør, död 3 oktober 1826 i Hamburg, var en dansk författare.

Baggesen kom från ett fattigt hem, kom till Slagelse skola och blev 1782 student. Efter en tid av fattigdom och nöd uppmärksammades han av skalden Christen Pram och togs om hand av ett par rika adelsfamiljer. 1789 for han med understöd till Tyskland, Schweiz och Paris, där han dansade en frihetsdans på Bastiljens ruiner. Sedan dess flackade han för det mesta omkring i Europa och levde bara tidvis i stillhet. Varken befattningen som direktör vid "Den kongelige danske Skueplats " 1789 eller professuren i danska språket och litteraturen i Kiel 1811 kunde få honom att slå sig till ro. Han var länge sjuklig och dog i Hamburg under en resa. Baggesen beundrades av Johan Henric Kellgren och Anna Maria Lenngren, som båda översatte honom till svenska. Med tanke på honom skrev Franz Michael Franzén Den svenska sånggudinnan till den danska.

Johan Ludvig Heiberg, född 14 december 1791 i Köpenhamn, död 25 augusti 1860 i Bonderup nära Ringsted, var en dansk diktare, dramaturg och kritiker och amatörastronom. Gift med skådespelerskan Johanne Luise Heiberg.
Heiberg var son till författaren Peter Andreas Heiberg och hustru Thomasine (sedan känd som författarinnan Fru Gyllembourg). Heiberg var blott 8 år gammal, då fadern måste gå i landsflykt, och tillbragte sin barndom dels hos Rahbeks på Bakkehuset, dels hos en moster, som ogillade systerns skilsmässa och nya äktenskap.

År 1809 blev Heiberg student, tog anden examen med utmärkelse och studerade dels estetik, dels medicin och astronomi, var villrådig om sin rätta kallelse och tänkte en tid bli diplomat. 1814 publicerade Heiberg sina första dikterunder titeln Mariondtheater en fri bearbetning av Molières Don Juan, och det mycket romantiska skådespelet Pottemager Walter samt väckte strax uppseende. Under ett uppehåll i Köpenhamn, som han med flit förlängde för att inte återkomma till Kiel, utgav han i november 1825 sin första vaudevill Kong Salomon og Jørgen Hattemager.

Det Kongelige Teater är den viktigaste teaterscenen i Danmark. Det nuvarande kongelige teater har sedan 1748 legat på Kongens Nytorv i Köpenhamn. Teatern är dansk nationalscen för teater, opera, balett och orkester. Här har Den Kongelige Ballet sin hemmascen. Teatern har varit hem för många pionjärhändelser inom dansk scenkonst. En av Danmarks första inhemska balettdansare, Anine Frølich var till exempel verksam här från 1773.

Constantin Hansen, ”Ett sällskap danska konstnärer i Rom”, 1837. Olja på duk. Foto: Statens museum for kunst, Köpenhamn

Sju män på italiensk bildningsresa har samlats för att dricka kaffe och röka långskaftade pipor i ett rum högt över Roms hustak. En av dem ser på utsikten genom den öppna balkongen. De andra tittar mer eller mindre intresserat på den i sällskapet som med en fez på huvudet halvligger på golvet. Det är arkitekten Gottlieb Bindesbøll som uppenbarligen är i färd med att berätta något för sina danska konstnärskamrater. Kanske om sina resor till Konstantinopel eller om sina planer för Thorvaldsenmuseet i Köpenhamn, vars planritning syns på bordet längst till höger i bilden.

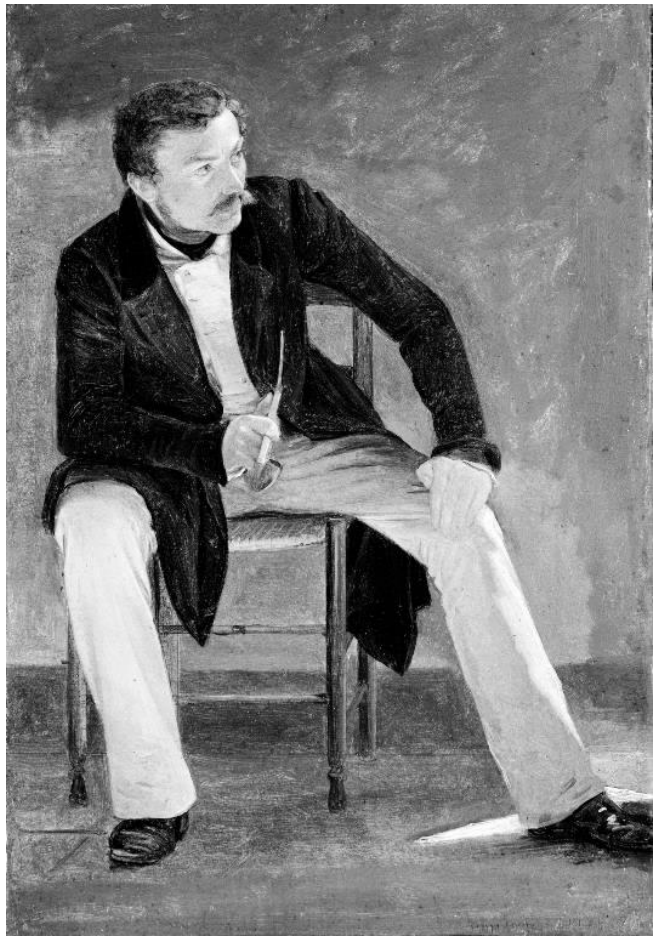

Carl Christian Constantin Hansen, född 3 november 1804 i Rom i Italien, död 29 mars 1880 i Köpenhamn i Danmark, var en dansk målare.
Constantin Hansen var son till porträttmålaren Hans Hansen. Vid tolv års ålder blev han antagen till Kunstakademiets Arkitektskole, men han avbröt studierna 1825 och började istället på en målarskola. År 1835 fick han ett tvåårigt resestipendium och reste via Berlin, Dresden, Prag, Nürnberg och München till Rom, där han umgicks med andra danska konstnärer, bland andra skulptören Bertel Thorvaldsen. Han reste även runt i Italien. Hansen var särskilt intresserad av historiemåleri med motiv ur den nordiska mytologin. Åren 1860–1864 målade han den berömda tavlan Den grundlagsstiftande nationalförsamlingen på beställning av grosshandlaren Alfred Hage.

En liten flicka, Elise Købke, med en kopp framför sig (1850), Statens Museum for Kunst.

Den porträtterade flickan var syster till Hansens hustru Magdalena Købke. Målningen ingick i Nationalmuseum och Statens Museum for Kunsts stora utställning om den danska guldåldern 2019 och prydde omslaget till dess utställningskatalog.

Den grundlagsstiftande nationalförsamlingen (1860–1864)